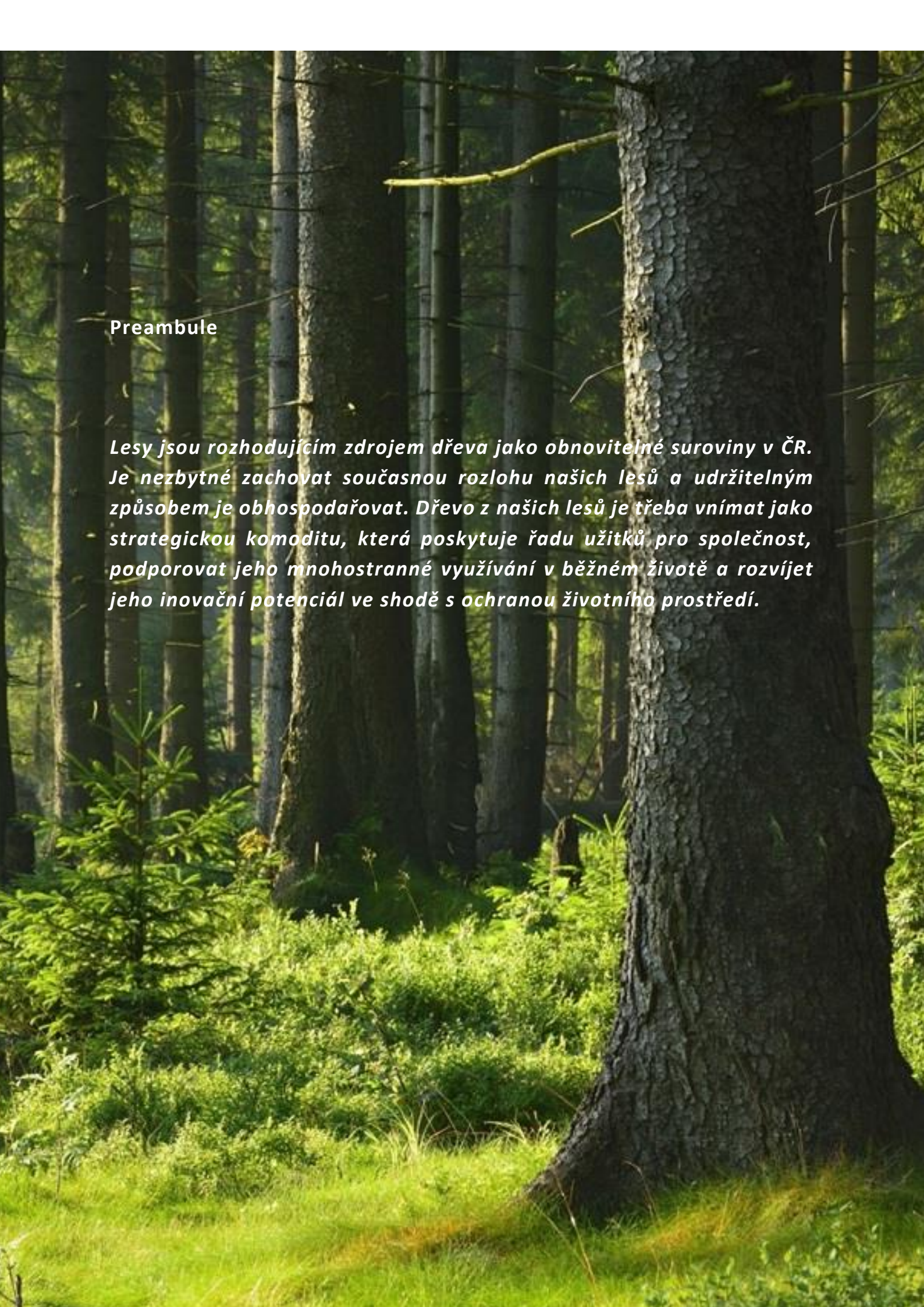

Surovinová politika pro dřevo

*STÁLÁ PRACOVNÍ SKUPINA PRO SUROVINOVOU POLITIKU PRO
DŘEVO PŘI RADĚ VLÁDY PRO ENERGETICKOU A SUROVINOVOU
STRATEGII ČESKÉ REPUBLIKY*

*MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ; MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU;
MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ*

A photograph of a forest. In the foreground, a large, dark tree trunk with rough bark is visible on the right side. The ground is covered with green grass and low-lying vegetation. In the background, many tall, slender trees stand vertically, their trunks creating a rhythmic pattern. Sunlight filters through the canopy, creating dappled light on the forest floor.

Preamble

Lesy jsou rozhodujícím zdrojem dřeva jako obnovitelné suroviny v ČR. Je nezbytné zachovat současnou rozlohu našich lesů a udržitelným způsobem je obhospodařovat. Dřevo z našich lesů je třeba vnímat jako strategickou komoditu, která poskytuje řadu užitků pro společnost, podporovat jeho mnohostranné využívání v běžném životě a rozvíjet jeho inovační potenciál ve shodě s ochranou životního prostředí.

Obsah

I.	Úvod	3
II.	Stávající stav a výhled.....	3
	2.1 Analýza zdrojů dřevní hmoty.....	3
	2.1.1 Výchozí zásoba dříví v ČR.....	3
	2.1.2 Výhled těžeb dřeva z dat lesních hospodářských plánů a osnov (LHPO)	4
	2.2 Analýza kapacit zpracovatelských odvětví	5
	2.3. Stavby na bázi dřeva.....	8
	2.4. Využití dřeva ve veřejných zakázkách	9
	2.5. Využití dřevní biomasy pro energetické účely.....	9
	2.6. Vliv ochrany životního prostředí	10
	2.7. Propagace dřeva a ;dřevařských výrobků.....	10
III.	SWOT analýza	12
	Silné stránky	12
	Slabé stránky	12
	Příležitosti.....	12
	Hrozby	12
IV.	Návrhová část.....	14
	Dlouhodobá vize.....	14
	Priority stanovené Surovinovou politikou pro dřevo:	14
	Cíle:.....	15
V.	Opatření k realizaci surovinové politiky	16
VI.	Závěr	17

I. Úvod

Surovinová politika pro dřevo navazuje na Koncepti státní lesnické politiky do roku 2035, a to v oblasti zpracování a využívání dřeva jako obnovitelné suroviny a nejdůležitějšího produktu lesního hospodářství. Lesním hospodářstvím se tento dokument zabývá jen do té míry, aby bylo možné předpovědět objem a strukturu dřeva, které vyrostе v lesích v České republice (ČR) a které bude v příštích desetiletích dostupné pro těžbu a zpracování. To vše při zohlednění cílů ochrany přírody a ochrany klimatu s cílem poskytnout rámec pro investice do zpracovatelského průmyslu, stavebnictví a dalších navazujících odvětví.

Dřevo je strategickou komoditou, která má řadu předností, z nichž v době měnícího se klimatu rezonuje zejména ukládání atmosférického uhlíku. Jeden metr krychlový surového dřeva obsahuje až 250 kilogramů uhlíku, což odpovídá zhruba 920 kg CO₂. Ke zmírňování změny klimatu nejvíce přispívají dřevařské výrobky s dlouhou životností. Proto tento dokument nejvíce akcentuje stavby na bázi dřeva. Nelze však opomíjet i využití v chemickém či textilním průmyslu a v průmyslu biopaliv vyšších generací. Zároveň je i velkou příležitostí rozvoj nových technologií a převzetí osvědčených postupů ze zemí, které systematicky zkoumají a zavádějí např. inteligentní lesnické technologie a obchodní modely, zejména ve Skandinávii. Tyto přístupy zefektivňující vztahy v rámci hodnotového řetězce les-dřevo-produkt by měly být systematicky prozkoumány a případně následně podporovány.

Dokument Surovinová politika pro dřevo předkládá vládě ČR základní informace o trendech a očekávání v sektoru zpracování dřeva. Poukazuje na slabé i silné stránky ve zpracování dřeva a v případě slabých stránek definuje oblasti pro zaměření strategických investic, změnu právních předpisů a norem, nasměrování základního a aplikovaného výzkumu, či definování státní podpory. Cílem strategie je větším uplatněním dřeva ve společnosti přispět k ochraně klimatu, inovativními technologiemi zajistit vyšší přidanou hodnotu lesnicko-dřevařského sektoru a dosáhnout tak efektivního využívání dřeva vypěstovaného v našich lesích. Pro efektivní nakládání se dřevem jako surovinou je tedy prioritní jeho materiálového využití či recyklace a až posléze energetické využití.

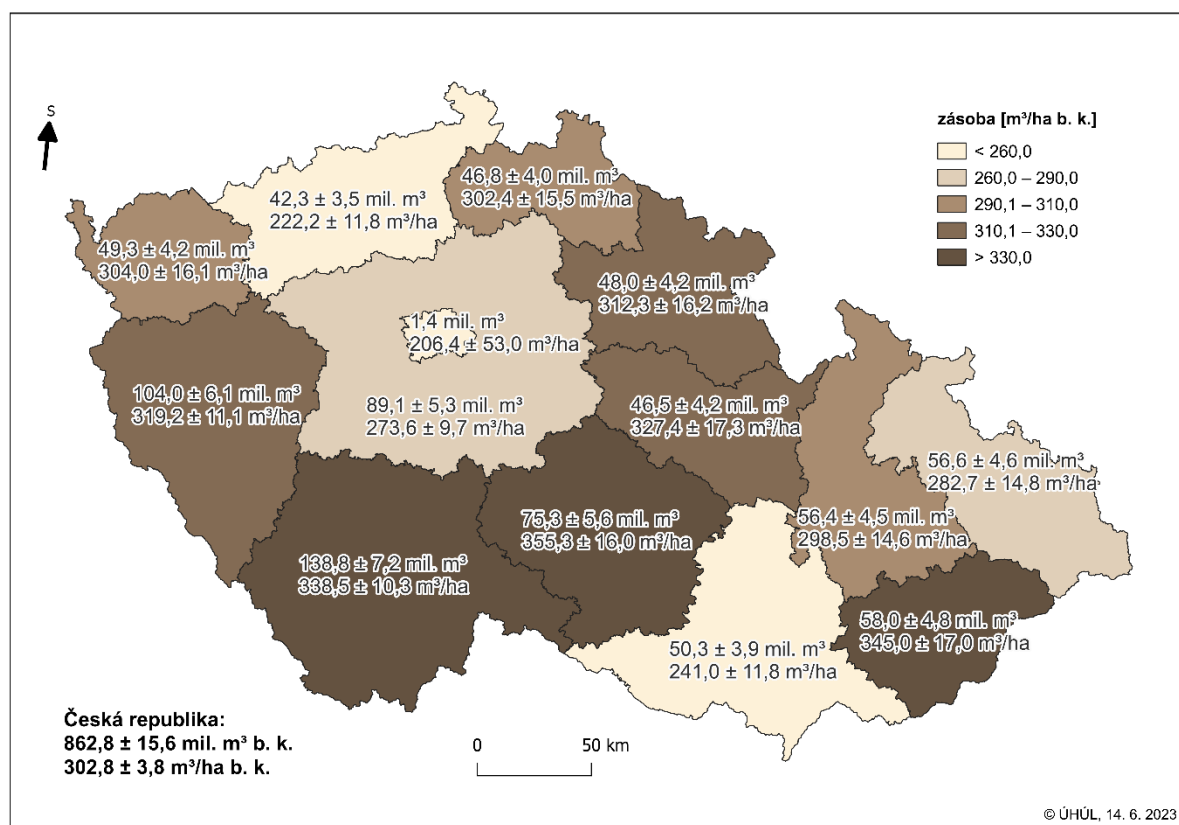
II. Stávající stav a výhled

2.1 Analýza zdrojů dřevní hmoty

Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem vypracoval pro přístupná území hodnocená jako kategorie pozemku les analýzu aktuální zásoby dříví (hroubí – tj. nadzemní část dřevní hmoty s průměrem větším než 7 cm s kůrou) a jejího výhledu do roku 2053, a to na základě dat z národní inventarizace lesů proběhlé v letech 2016–2020 (dále NIL 3).

2.1.1 Výchozí zásoba dříví v ČR

Celková zásoba dříví na přístupné porostní půdě ve formě hroubí pro období NIL 3 (2016–2020) činí 862,8 ± 15,6 mil. m³ b. k. Průměrná zásoba dříví na hektar činí 302,8 ± 3,8 m³/ha b. k. Konkrétnější distribuci zásob podle jednotlivých krajů znázorňuje obr. č. 1. Zásoba dříví na hektar je ovlivněná druhem dřeviny, živností stanoviště a nadmořskou výškou. Například průměrná hektarová zásoba dosahuje nejvyšších hodnot od 700 m n. m. výše, přičemž s nadmořskou výškou se zvyšuje i podíl jehličnatých dřevin na celkové zásobě.

Obr. č. 1 Celková a hektarová zásoba dříví (hroubí bez kůry) v krajích, Zdroj: NIL 3 (2016–2020)

Celková zásoba jehličnatých dřevin je ve výši $609,1 \pm 13,4$ mil. m³ b. k. (70,6 % celkové zásoby). Výrazně tak převyšuje zásobu dřevin listnatých, která byla odhadnuta ve výši $253,7 \pm 7,7$ mil. m³ b. k. (29,4 % celkové zásoby). Podíl jehličnanů na zásobě však za poslední roky postupně klesá zejména na úkor smrkových a ve prospěch bukových porostů, přičemž na udržitelném využití jejich produkčního potenciálu je nezbytné pracovat.

Z pohledu distribuce podle druhu vlastnictví je mírně nadpoloviční podíl na celkové zásobě dříví (51,5 %) ve vlastnictví státu; 20,5 % tvoří vlastnictví fyzických osob; 18,2 % zásoby disponují obecní a městské lesy; 5,5 % činí podíl církevních lesů.

2.1.2 Výhled těžeb dřeva z dat lesních hospodářských plánů a osnov (LHPO)

Vývoj zásob, přírůstků a těžeb dřeva je modelován pomocí růstových tabulek a těžebních procent v desetiletých periodách. Následující model použitý pro výhled těžeb vychází ze současné situace hospodaření podle platné právní úpravy, a tedy např. za platnosti minimální doby obmytí porostu 80 let stanovenou aktuálním zněním lesního zákona. Na základě zjištěných dat se v následujících letech počítá s poklesem výše těžeb ze současných nadstandardních hodnot, způsobených proběhlou kůrovcovou kalamitou v období 2017–2022, na hodnoty blízké se standardním hodnotám výše těžeb období předcházejícím této kalamitě, která v dlouhodobém kontinuu dosahovala průměrné výše cca 160 mil. m³ za decennium. V následujících decenních (2034–2053) dojde k poklesu na hodnoty blízké 140 mil. m³ s poklesem jehličnaté těžby.

Decennium	2024-2033	2034-2043	2044-2053	Celkem
Jehličnaté, z toho:	135,0	114,0	112,0	361
smrk	110,0	92,0	90,0	
borovice	17,0	15,0	14,0	
ostatní jehličnaté	8,0	7,0	8,0	
Listnaté, z toho:	22,0	27,0	31,0	80,0
dub	6,0	7,0	8,0	
buk	7,0	9,0	11,0	
ostatní listnaté	9,0	11,0	12,0	
Celkem	157,0	141,0	143,0	441,0

Tab. č. 1: Modelový výhled decenální výše těžeb [mil. m³ b. k.] Zdroj ÚHÚL

Modelový výhled uvedený v tabulce č. 1 ukazuje, že oscilací budoucích decenálních hodnot okolo 140–150 mil. m³ vytěženého dřeva dojde jen k mírnému poklesu výše těžeb oproti standardním rokům před kalamitou, a tudíž nedojde k výrazným změnám v oblasti celkového množství dodávek českého dřeva na trh. Bude docházet k poklesu dostupnosti jehličnatého dříví ve prospěch listnatého dříví a k disproporcii reálných těžeb a dodávek dříví mezi regiony ČR.

2.2 Analýza kapacit zpracovatelských odvětví

Průmysl na bázi dřeva (dřevozpracovatelský průmysl) tvoří zejména výroba pilařská, výroba dřevěných výrobků, dále papírenský (výroba buničiny) a nábytkářský průmysl. Největší spotřeba dřeva je v odvětví pilařské výroby a buničiny. Společně dosahují víc než 80 % z celkové spotřeby vstupujícího dřeva do zpracování. Ty dále vytvářejí vstupy pro navazující odvětví a vyrábějí pro ně vstupní materiály, polotovary a výrobky pro další zpracování.

Průmysl na bázi dřeva se dělí dle převažující činnosti podnikání do následujících skupin:

- **CZ-NACE 16:** Zpracování dřeva, výroba dřevěných, korkových, proutěných a slaměných výrobků;
 - o **16.1 Výroba pilařská a impregnace dřeva;**
 - o **16.2 Výroba dřevěných, korkových, proutěných a slaměných výrobků, kromě nábytku;**
- **CZ-NACE 17:** Výroba papíru a výrobků z papíru;
 - o **17.1 Výroba buničiny, papíru a lepenky;**
 - o **17.2 Výroba výrobků z papíru a lepenky;**
- **CZ-NACE 31:** Výroba nábytku.

Odvětví zpracování dřeva (CZ-NACE 16) je charakteristické vysokým podílem mikro a malých podniků. Nalezneme zde ale i velké podniky s ročním obratem přes 1 mld. Kč. Velkých pil s roční pořezovou kapacitou více než 200 tis. m³ je v ČR pouze několik, největší zastoupení na trhu z hlediska početnosti

mají velmi malé pily, které ročně zpracují do 2 500 m³ dřeva. Počet podnikatelských subjektů v roce 2022 v celém odvětví CZ-NACE 16 vykazoval celkem 23 175 subjektů. V celém odvětví bylo v roce 2022 zaměstnáno zhruba 47 tis. pracovníků.

Výroba v papírenském průmyslu (CZ-NACE 17) tvoří často řadu vertikálně propojených procesů, kdy výrobní jednotka provádí více než jeden výrobní proces (např. výroba buničiny, papíru a výrobků z papíru). Výroba je založena na obnovitelných (dřevu) a druhotných surovinách (sběrový papír), převážně domácího původu. Český papírenský průmysl se vyznačuje nerovnoměrností ve vyráběném sortimentu a specializací výroby na balicí a obalové druhy papíru, které jsou z velké části vyváženy. Současně se řada jiných papírenských výrobků musí dovážet. Importovány jsou především segmenty grafických a hygienických papírů. Papírenský průmysl na území ČR byl zastoupen v roce 2022 celkovým počtem 1 123 podnikatelských subjektů. V celém odvětví bylo v roce 2022 zaměstnáno zhruba 21 tis. pracovníků.

V ČR je zastoupen také průmysl výroby viskóзовé buničiny (NACE 17.1). Výroba viskóзовé buničiny je vykazována jako součást tzv. celulózo-papírenského průmyslu. Viskóзова buničina se využívá k výrobě vysoce kvalitního viskóзовého vlákna, a to především pro použití v oděvním, bytovém textilu a v oblasti výroby hygienických potřeb. Výroba viskóзовé buničiny je založena na obnovitelné surovině (dříví v třídě vláknina). Viskóзовým vláknům je vlastní biologická rozložitelnost. Tato vlastnost viskóзовých vláken umožňuje uzavřít koloběh materiálu v přírodě. Technologie výroby viskóзовých buničin umožňuje také absolutní využití obnovitelné suroviny. V průběhu výroby buničiny se uvolňuje z dříví lignin, jehož energetická hodnota je využita k výrobě tepla a elektřiny. Tímto je zajištěna energetická soběstačnost závodů při výrobě buničiny a sto procentní nezávislost výroby na externích energetických zdrojích. Takováto výroba tepla a elektřiny produkuje jen zanedbatelné množství CO₂ do atmosféry. Provozy na výrobu viskóзовé buničiny jsou označovány jako moderní biorafinerie. Viskóзова buničina se vyváží a také zpracovává především v Evropě a v Asii.

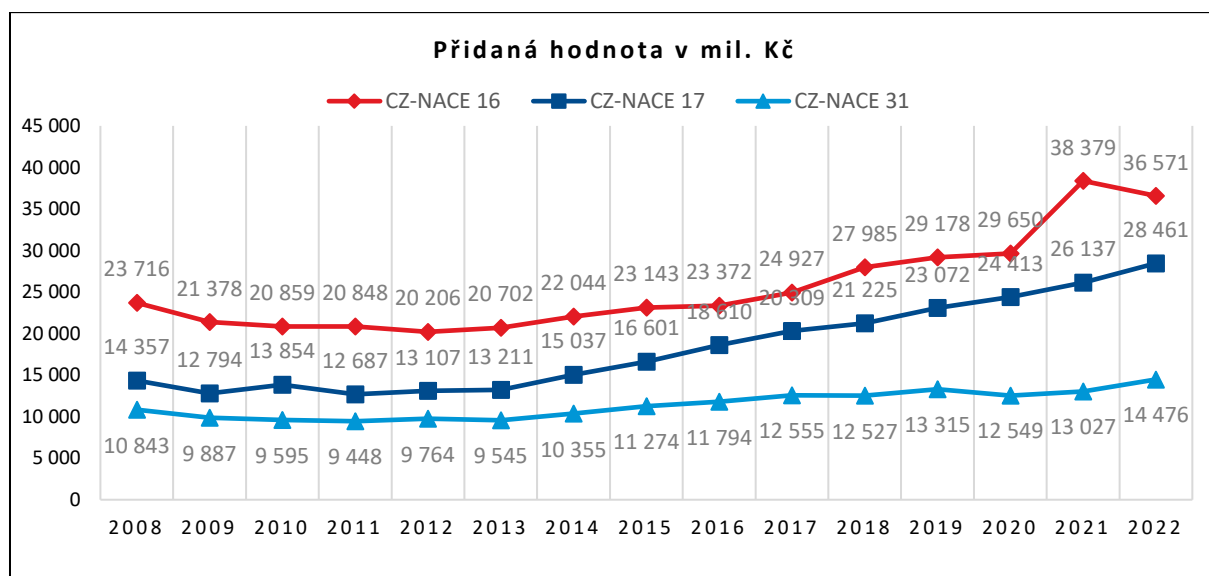
Nábytkářský průmysl (CZ-NACE 31) v ČR si zachovává svou stabilní pozici na trhu. V průběhu let je zaznamenáván pokles počtu velkých společností, a naopak nárůst malých firem. Důvodem může být zájem veřejnosti o atypické výrobky z masivního dřeva, které velké společnosti nenabízejí. Počet podnikatelských subjektů v roce 2022 v celém odvětví CZ-NACE 31 vykazoval celkem 5 083 subjektů. V celém odvětví pak bylo v roce 2022 zaměstnáno zhruba 22 tis. pracovníků.

Odpady s obsahem dřeva jsou cenný materiál, který lze efektivně separovat a v recyklačních provozech zpětně využít pro další výrobu finálních výrobků jako jsou aglomerované materiály, tj. velkoplošné či tvarové výrobky z drobných ligno-celulóзовých částic (štěpky, třísky, piliny, vlákna) spojených pomocí lepících směsí, tlaku a tepla. Jedná se například o dřevotřískové, dřevovláknité a OSB desky, které tvoří základní materiál pro výrobu nábytku, vybavení interiérů, či stavebních děl, ve kterém se dlouhodobě fixuje velké množství uhlíku z CO₂ absorbovaného stromy. Tento zdroj je však již nyní v ČR nedostatečný a firmy zpracovávající tento materiál musí velkou část dovážet. Zároveň v kategorii „objemného odpadu“ podle katalogu odpadů jsou odhadem stovky tisíc tun odpadního dřevěného nábytku, které nejsou samostatně evidovány. V tomto kontextu se jeví jako účelné podpořit efektivní sběr vyřazeného dřevěného nábytku na místních trzích na základě systému rozšířené odpovědnosti

výrobce (EPR) za účelem znovupoužití a recyklace. Příklady dobré praxe v této oblasti lze nalézt ve Francii, kde takový systém od roku 2013 funguje. Z pohledu oběhového hospodářství je tedy žádoucí odpady obsahující dřevo a splňující technické podmínky pro recyklaci primárně směřovat k dalšímu zpracovatelskému využití, oproti jeho převládajícímu energetickému využívání v současnosti, které naopak absorbovaný uhlík zpět do ovzduší vrací, a zároveň tak i dochází ke ztrátě potenciálu využití další přidané hodnoty. Zvrácení tohoto trendu by měly reflektovat příslušné strategické dokumenty, zejména pak vhodné aktualizace Plánů odpadového hospodářství, nebo nastavení vhodných podmínek pro nakládání se stavebním a demoličním odpadem v případě selektivní demolice budov po skončení jejich životnosti a následné recyklaci dřevěných prvků dle Akčního plánu ČR pro cirkulární ekonomiku.

Trend ve snaze o navýšení využívání dřeva a vhodnou recyklaci odpadů s obsahem dřeva má oporu v rámci Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/852 ze dne 18. června 2020 o zřízení rámce pro usnadnění udržitelných investic a v nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2021/2139, které toto nařízení doplňuje (tzv. Taxonomie EU), a to v oblasti kritérií udržitelnosti hospodářských aktivit v oblastech lesnictví, lesního hospodářství, těžby dřeva apod., z hlediska zachování udržitelných dodávek primární lesní biomasy vhodné k výrobě výrobků na bázi dřeva s dlouhodobým potenciálem oběhivosti, které významně přispívají k těmto cílům Taxonomie EU: zmírňování změny klimatu, přizpůsobování se změně klimatu a k přechodu na oběhové hospodářství. Je proto důležité vymezit si prioritní cíle pro posílení role dřeva ve veřejných zakázkách a projektech ve stavebnictví s ohledem na nutné kroky k zásadám společenské odpovědnosti a ekologické udržitelnosti (tzv. ESG) a Taxonomii EU, ve kterých se s dřevem počítá jako s obnovitelným materiálem.

Vývoj přidané hodnoty ve dřevozpracujícím průmyslu v období let 2008 až 2022 je znázorněn v následujícím grafu. Průmysl zpracování dřeva (CZ-NACE 16) vykazoval od roku 2015 růst přidané hodnoty. V rámci časové řady je pro papírenský průmysl (CZ-NACE 17) patrný růst přidané hodnoty již od roku 2014. Obdobně nábytkářský průmysl (CZ-NACE 31) vykazuje dobré výsledky přidané hodnoty.

Graf č. 1 Dřevozpracovatelský průmysl – Přidaná hodnota, Zdroj: MPO

Vyšší přidanou hodnotu mají výrobky, jež zahrnují větší množství operací, vyšší podíl vložené práce, materiálu a technologií do daného výrobku, respektive vyšší množství operací v procesu od dřeva ve formě surového dříví k finální produkci. Pro podporu vyšší přidané hodnoty je třeba přijmout závěry uvedené v následujících kapitolách, které jsou prováděny opatřeními uvedenými v návrhové části IV. dokumentu. Dále je třeba klást důraz na další surovinové využití odpadů obsahujících dřevo na místo v současné době převládajícího energetického využití.

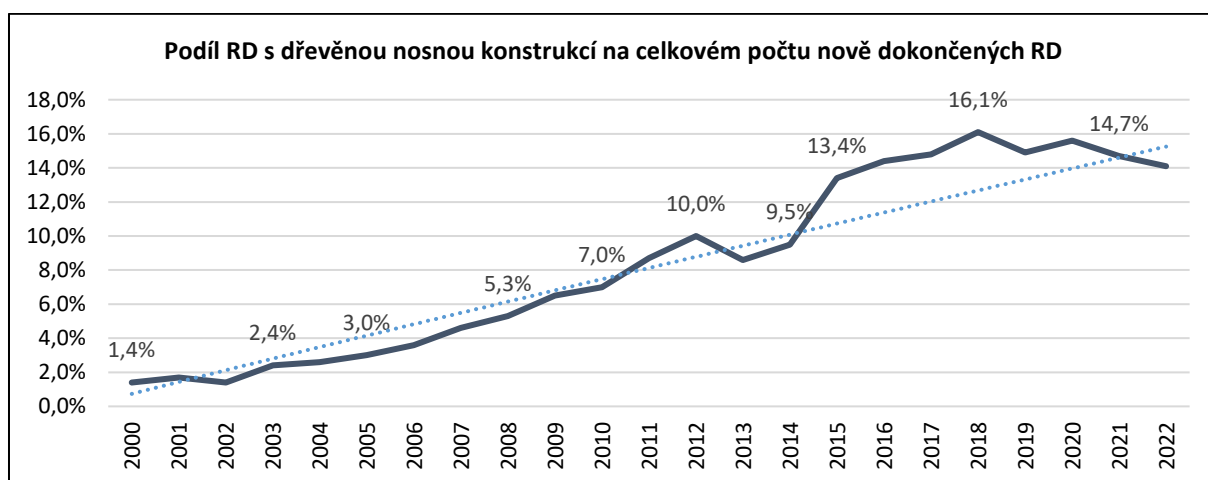
2.3. Stavby na bázi dřeva

Stavební průmysl je jedním z hlavních spotřebitelů materiálových zdrojů a silně ovlivňuje naše životní prostředí z hlediska jeho kvality. Stavby na bázi dřeva či kombinace dřeva s jinými materiály představují, oproti jiným řešením, velký potenciál v úsporách energie a snížení emisí CO₂. Stavby ze dřeva jsou realizovány rychleji, než jejich zděné ekvivalenty a dále je jejich výstavba 4–5krát méně energeticky náročná právě oproti zděným domům. Dřevo v sobě ukládá uhlík, čímž snižuje množství CO₂ v atmosféře (jeden metr krychlový surového dřeva v sobě ukládá až 250 kilogramů uhlíku, to je zhruba 920 kg CO₂). Při průměrné spotřebě 100-150 m³ kulatiny, respektive 30-50 m³ čisté dřevní hmoty na jeden rodinný dům a životnosti stavby při správné údržbě minimálně 100 let se jedná o nezanedbatelná množství. Bylo prokázáno, že dřevěné stavby mají pozitivní vliv na psychiku člověka. Dřevo ve stavebnictví nabízí mnoho možností využití a do budoucna má velký potenciál v dalším rozvoji.

Pro potřeby vytvoření podmínek pro vyšší využití dřeva ve stavebnictví Ministerstvo průmyslu a obchodu dlouhodobě podporuje práci v oblasti aktualizace příslušných norem vztahujících se na dřevostavby pro zjednodušení a vytvoření podmínek pro vyšší využití materiálů na bázi dřeva zejména v oblasti staveb budov. Některé stavby, např. dopravní stavby, jsou oproti budovám konstrukčně specifické a je nutné kromě příslušných stavebních norem dodržovat i specifické požadavky bezpečnosti provozu. Ministerstvo úzce spolupracuje v oblasti akademické sféry s Univerzitním centrem energeticky efektivních budov (UCEEB) Českého vysokého učení technického v Praze a v oblasti tvorby norem s Českou agenturou pro standardizaci (ČAS). Univerzitní centrum je řešitelem rozborového úkolu České agentury pro standardizaci s názvem: „Vytvoření normativních podmínek požární bezpečnosti pro větší využití dřeva ve stavebnictví“.

V souvislosti s plněním rozborového úkolu již bylo, ve Věstníku ÚNMZ č. 12/2023, publikováno formou sdělení Odborné stanovisko ČAS, Hasičského záchranného sboru a UCEEB k požárně inženýrskému přístupu na základě § 99 zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů, o přijetí čtyř nových mezinárodních ISO standardů do soustavy českých technických norem, ze kterých lze aktuálně vycházet.

Dřevostavby se i v tuzemsku stávají čím dál více oblíbené. Velké zastoupení mají zejména v rodinných domech (RD). Data z Českého statistického úřadu (ČSÚ) dokládají, že se meziročně zvyšuje počet realizovaných dřevostaveb. Zatímco v roce 2000 byl jejich podíl jen 1,4 %, v roce 2015 činil už 13,4 %, v roce 2018 dosáhl prozatím svého maxima 16,1 %. Data za rok 2022 uvádějí 14,1 %, což je s ohledem na celosvětové dopady pandemie COVID-19 a válečný konflikt na Ukrajině velmi dobrý podíl zastoupení dřevostaveb v rámci rodinných domů v ČR. I tak je procento dřevostaveb v ČR oproti některým evropským zemím stále nízké, např. ve Švédsku jsou dřevostavby zastoupeny až z 90 %, v Rakousku z 33 %, ve Švýcarsku z 20 % a v Německu se pohybují kolem 20 %. Z hlediska rozsahu emisí skleníkových plynů při výrobě cementu je nezbytné dále podporovat výstavbu dřevostaveb, které budou odpovídat pasivnímu standardu budov.

Graf č. 2 Dynamika rozvoje dřevostaveb v ČR, Zdroj: ČSÚ

Budeme i nadále zlepšovat podmínky umožňující vyšší využití dřeva ve stavebnictví s akcentem na využití lokálních zdrojů. Naším cílem je do r. 2035 zvýšit podíl dřevostaveb u výstavby rodinných domů na trhu na 25 % a obecně u stavby budov vytvořit pravidla pro realizaci dřevostaveb s požární výškou 12 až 22,5 m tak, aby pro tyto stavby nemusel být používán jen požárně inženýrský přístup. Zavedeme motivační ekonomické nástroje pro podporu vyšší realizace dřevostaveb především v případě staveb budov v rámci veřejného i soukromého sektoru.

2.4. Využití dřeva ve veřejných zakázkách

Některé státy nebo regiony, mezi které patří např. Francie a Nizozemsko, podporují využití dřeva ve veřejných zakázkách stanovením určitého množství dřeva v nových veřejných budovách. Další státy např. Rakousko, Slovensko, podporují použití dřeva ve stavebnictví prostřednictvím daňových úlev a dotací. Ministerstvo zemědělství zpracovalo publikaci Průvodce ve využití dřeva ve veřejných zakázkách. Jedná se o návod, jak využít dřevo ke splnění environmentálního (popř. i inovativního) hlediska podle § 6 odst. 4 zákona č.134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, v platném znění. Je právně nezávazná a nabízí se její širší využití ve veřejné sféře.

Zasadíme se o navyšování minimálního podílu dřeva u budov realizovaných v rámci veřejných stavebních projektů. Ke zvýšení povědomí o úspěšných příkladech veřejných staveb využijeme publikaci Průvodce ve využití dřeva ve veřejných zakázkách. Dále budeme zvažovat zavedení daňových úlev při výstavbě a užívání objektů ze dřeva nebo s využitím jiných obnovitelných materiálů.

2.5. Využití dřevní biomasy pro energetické účely

V roce 2022 bylo pro účely výroby elektřiny a tepla spotřebováno 5 243,7 tis. tun biomasy, z čehož na výrobu tepla bylo využito 3 039,0 tis. tun a na výrobu elektřiny 2 204,7 tis. tun. Tato čísla však nezahrnují výrobu tepla v domácnostech. Co se týče druhu biomasy, tak cca 90 % celkové spotřeby mimo domácnosti tvoří lesní těžební zbytky z těžby dřeva a vedlejší produkty zpracování dřeva jako například ve formě štěpky, kůry, pilin atd. a celulózoých výluhů. V roce 2022 tvořil dřevní odpad 60 % celkově spotřebované biomasy pro energetické účely, 34 % tvořily celulózoé výluhy, zbývající množství (tedy 6 %) tvořila biomasa ve formě palivového dřeva, biomasa z rostlinných materiálů,

brikety a pelety a ostatní biomasa. V malých spalovacích zdrojích (jako domácnostech) se využívá cca 10 mil. prmr s.k. palivového dříví a dřevního odpadu a více jak 300 tisíc tun dřevních briket a pelet. Na úrovni EU je patrná snaha postupného zpřísňování tzv. kritérií udržitelnosti lesní biomasy, v tomto ohledu je zejména důležitá Směrnice EU o obnovitelných zdrojích energie. Odběr lesní biomasy nesmí prohlubovat nutriční degradaci lesních půd a musí být v souladu s aktuálním stavem vědeckého poznání.

Potenciál dřevní biomasy pro energetické účely není nevyčerpatelný. Zasadíme se o patřičnou ochranu lesních stanovišť ve smyslu nezvyšování množství odebírané lesní biomasy pro energetické účely v souladu s metodikami Výzkumného ústavu lesního hospodářství a myslivosti, v.v.i. a Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem.

2.6. Vliv ochrany životního prostředí

V rámci ČR je v současné době v některém z režimů ochrany přírody zařazeno 993 652 ha lesů, což představuje 38 % porostní půdy. V těchto lesích se nachází 230 mil. m³ dřeva. Z této plochy je ponecháno samovolnému vývoji, a tudíž v režimu bez pěstebních a těžebních zásahů, 8 900 ha lesů. V lesích ve správě státního podniku Lesy ČR je podíl lesů v některém z režimů ochrany přírody ještě vyšší, a to 44 %. V souvislosti s evropskými strategickými cíli (konkrétně Strategie EU v oblasti ochrany biologické rozmanitosti do roku 2030) mají členské státy připravit návrh na posílení, resp. zajištění územní ochrany přírodně cenných oblastí na min. 30 % rozlohy EU; jedna třetina těchto území (10 %) by potom měla být v režimu tzv. přísné ochrany. K tomuto cíli by měla ČR s ohledem na své přírodní podmínky adekvátně přispět, přičemž podíl aplikace přísné ochrany v lesích není v tuto chvíli znám. Uplatňování režimu přísné ochrany by v důsledku upřednostnění mimoprodukčních funkcí lesa logicky vedlo k dalšímu omezení lesnického hospodaření. Obdobně se do budoucích dodávek dřeva mohou promítnout závazky ČR na ukládání CO₂ v sektoru lesního hospodářství, využívání půdy a změny využívání půdy (LULUCF – Land Use, Land Use Change and Forestry).

Výnosy z prodeje dříví jsou rozhodujícím příjmem vlastníků lesa, ze kterých se financuje průběžná péče o dorůstající stromy a porosty, stavba a údržba lesních cest a lesnické infrastruktury. S ohledem na tuto skutečnost a nutnost trvalého zajištění disponibilní zásoby dřeva pro rozvoj dřevozpracovatelského průmyslu budeme odpovědně posuzovat jak kroky vedoucí k rozšiřování ploch vymezených v režimu přísné ochrany, tak opatření vedoucí k omezování produkce dříví. Při rozšiřování ploch v režimu zvýšené ochrany je nezbytné posuzovat dopady na všechny funkce lesa, vč. funkcí hospodářských a sociálních.

2.7. Propagace dřeva a dřevařských výrobků

Propagace dřeva je v současné době v ČR řešena prostřednictvím podpory nestátních neziskových organizací. Soustředí se zejména na podporu využívání dřeva ve stavebnictví, např. formou architektonických soutěží jak pro architekty, tak i pro studenty odborných škol. Propagací dřeva a dřevařských výrobků v evropském regionu se zabývá evropská platforma pro dřevařskou politiku (woodPoP – European Wood Policy Platform), která zřídila zvláštní pracovní skupinu pro komunikaci a informace o dřevě. ČR je jejím aktivním členem.

Najdeme další možnosti sdružování soukromých a veřejných finančních zdrojů k podpoře využívání dřeva a dřevařských výrobků ve společnosti např. formou účelového fondu. ČR se bude i nadále aktivně podílet na činnosti woodPoP, včetně přenosu našich zkušeností na evropskou úroveň a naopak.

III. SWOT analýza

Silné stránky

- dřevo je ekologickou a udržitelně obnovitelnou surovinou, ve které se dlouhodobě ukládá CO₂
- ČR disponuje rozmanitou a kvalitní zásobou dřeva v lesích
- pěstování lesa a zpracování dřeva v ČR má dlouhodobou tradici
- lesnicko-dřevařský sektor vytváří příležitost pro zaměstnanost ve všech regionech v ČR a pro stát příjem z daní a odvodů za zaměstnance, státní lesy jsou zdrojem příjmu státního rozpočtu
- produkce dřeva v souladu s lesním zákonem současně přispívá k zajištění mimoprodukčních funkcí lesa, jako je ochrana vod, půdy, rekreace, sběr lesních plodů, ukládání CO₂
- široké spektrum zpracování dříví v ČR (řeživo, buničina, viskózní buničina, desky, CLT panely a jiné)
- v ČR je stabilní kapacita tuzemského (zejména primárního) zpracovatelského průmyslu
- dřevozpracující průmysl v řadě provozů využívá potenciálu cirkulární ekonomiky, upotřebitelnosti odpadů ze zpracování dřeva.
- dřevozpracovatelský průmysl v ČR disponuje schopností orientace výroby dle potřeb světového trhu

Slabé stránky

- nízká přidaná hodnota zpracování dřeva v ČR
- vysoký objem vývozu surového dříví a výrobků v primární fázi zpracování
- nízká spotřeba dřeva ve stavebnictví v ČR
- nedostatečné využívání moderních technologií a inovací při zpracování dřeva
- nevyhovující stávající požární předpisy omezující výstavbu vícepodlažních budov ze dřeva
- nedostatečná podpora používání dřeva ve veřejných zakázkách
- negativní vnímání těžby dřeva částí společnosti
- nedostatečná propagace a marketing produktů ze dřeva a udržitelného lesnicko-dřevařského sektoru
- velké množství odpadů s obsahem dřeva směřující do energetického využití na místo dalšího zpracování

Příležitosti

- přirozeně kladný vztah člověka ke dřevu jako materiálu
- vyšším využitím dřeva v produktech s dlouhou životností využít jeho potenciálu při ukládání CO₂
- dřevo lze kaskádovitě využít v rámci různých segmentů zpracování
- využívání konceptu inteligentní lesnické technologie a obchodních modelů z příkladů dobré praxe ze Skandinávie
- vyšší finalizací výrobků ze dřeva přispět ke zvýšení jejich přidané hodnoty a snižování vývozu surového dříví
- vyšší přidaná hodnota v sektoru zvýší daňové příjmy a zaměstnanost
- zvyšování podílu dřeva ve stavebnictví jako ekologické, obnovitelné a pro průmysl udržitelné suroviny (CLT, pasivní domy apod.)
- rozhodovací, investiční a úvěrové nástroje firem a bankovního sektoru mohou přispět k navýšení poptávky po využívání dřeva
- postupné rozvinutí dřevozpracovatelského průmyslu pro zpracování listnatého dříví v horizontu 20–50 let
- optimalizace výroby provozů dřevozpracovatelských firem, logistiky, automatizace, úspora lidské práce, snížení nákladů na výrobu, další rozvoj cirkulární ekonomiky
- rozvoj nových technologií na bázi dřeva např. v textilním průmyslu, jako alternativa k plastům a k dalším méně ekologickým materiálům
- podpora procesů arondací za účelem efektivního využívání lesních pozemků
- zalesňování méně bonitní zemědělské půdy, agrolesnictví a plantáže rychle rostoucích dřevin jako další možný zdroj obnovitelné suroviny

Hrozby

- změna klimatu, s ní spojené dopady na zásoby dřeva v lesích (extrémní projevy počasí, gradace škůdců lesních dřevin) a vyrovnanost jeho dodávek
- nárůst plochy chráněných území omezujících v důsledku svého ochranného režimu dostupnost dřeva těchto území
- nedostatek kvalifikované pracovní síly a rostoucí ceny vstupů: práce, energie, suroviny
- vysoká konkurence na evropském trhu a velká zpracovatelská kapacita v okolních státech (Rakousko, Německo)

- rostoucí administrativní zátěž spojená s uváděním dřeva a dřevařských výrobků na trh (např. nařízení EU proti odlesňování - EUDR)
- vzájemná konkurence poptávky po surovém dříví (zejména vlákniny) mezi zpracovatelskými odvětvími a energetikou

IV. Návrhová část

Dlouhodobá vize

Dřevo je strategická komodita státu a s jako takovou je s ní udržitelně hospodařeno, jak v úrovni zajištění její dostatečné zdrojové základny, tak i v úrovni zajištění vhodných investic do jejího efektivního tuzemského zpracování s maximální možnou přidanou hodnotou, čímž dojde k využití potenciálu dřeva jako ekologické a obnovitelné suroviny a k významnému přispění k fixaci CO₂ ideálně prostřednictvím výrobků s co nejdelší životností. Dřevo je obnovitelný materiál z hospodářských lesů ČR, přičemž přírůst dřeva v lesích je výrazně vyšší než současná spotřeba dřeva v ČR. Cílem surovinové politiky pro dřevo je zvýšení používání dřeva veřejným sektorem i obyvatelstvem a náhrada neobnovitelných nebo z hlediska klimatu problematických materiálů dřevem.

To vše s ohledem na:

- zajištění udržitelnosti lesního hospodářství, podporu plnění cílů ochrany klimatu a rozvoj cirkulární ekonomiky,
- podporu pestré druhové skladby lesů a rozvoj tržního potenciálu širšího spektra dřevin,
- zajištění maximalizace přidané hodnoty výrobků ze dřeva,
- efektivní nakládání se dřevem jako surovinou s prioritizací jeho materiálového využití či recyklace a až posléze energetického využití.

Priority stanovené Surovinovou politikou pro dřevo

- **P1** Zajistit dlouhodobě udržitelný dostatek dostupného dřeva pro tuzemský dřevozpracovatelský průmysl
- **P2** Podporovat používání dřeva jako obnovitelné suroviny v odvětvích ekonomiky a běžném životě
- **P3** Soustavně navyšovat produkci výrobků na bázi dřeva s vyšší přidanou hodnotou a navyšovat spotřebu na domácím trhu s cílem zvýšit využití surového dříví a primárně zpracovaného dříví

Struktura logiky systému řazení cílů a opatření k prioritám

PRIORITA	CÍL	PODCÍL	OPATŘENÍ
P1 – Zajistit dlouhodobě udržitelný dostatek dostupného dřeva pro tuzemský dřevozpracovatelský průmysl	C11	C11.1	O11. 11
			O11. 12
		C12.1	O12. 11
P2 – Podporovat používání dřeva jako obnovitelné suroviny v ostatních odvětvích ekonomiky a běžném životě	C21	C21.1	O21. 11
		C21.2	O21. 21
			O21.22
		C21.3	O21. 31
			O21. 32
		C21.4	O21. 41
	C22	C22.1	O22. 11
			O22. 12
	C23	C23.1	O23. 11
		C23.2	O23. 21
		C23.3	O23. 31
P3 – Soustavně navyšovat produkci výrobků na bázi dřeva s vyšší přidanou hodnotou a navyšovat spotřebu na domácím trhu s cílem zvýšit využití surového dříví a primárně zpracovaného dříví	C31	C31.1	O31. 11
		C31.2	O31. 21

Cíle

- **C11 Zajištění trvalosti dřevní produkce pro tuzemské výrobce a snižování závislosti na importu výrobků ze dřeva**
 - C11. 1 Zajistit cílovou druhovou a věkovou skladbu respektující klimatickou změnu a stanovištní podmínky v lesích a využít další produkční potenciál nelesních půd
 - C12. 1 Zajistit monitoring a prevenci biotických a abiotických disturbančních činitelů ohrožující svým dopadem disponibilitu dřevní produkce
- **C21 Vyšší uplatnění dřevní hmoty**
 - C21. 1 Upravit právní předpisy ve stavebnictví za účelem zvýšení využití dřeva
 - C21. 2 Realizovat kroky stanovující závaznou míru využívání dřeva u projektů a staveb v rámci veřejných zakázek
 - C21. 3 Podporovat využívání dřeva prostřednictvím ekonomických nástrojů vč. daňové politiky státu
 - C21. 4 Rozvíjet mezinárodní spolupráci vedoucí k vyššímu využívání dřeva
- **C22 Podpora a tvorba marketingu dřeva a dřevěných výrobků**
 - C22. 1 Stanovit princip a nástroje na propagaci dřeva, dřevěných výrobků a dřevostaveb
- **C23 Integrace výzkumu a vývoje s praxí**
 - C23. 1 Vytvořit mechanismus pro periodické sledování vývoje surovinové základny

- C23. 2 Zaměřit výzkum a vývoj na možnosti širší aplikace dřeva v prvcích používaných ve stavebnictví a architektuře a následně integrovat poznatky do praxe
- C23. 3 Podporovat aplikovaný výzkum nových technologií založených na bázi využívání dřeva
- C31 **Zvyšování přidané hodnoty zpracování dřeva**
 - C31. 1 Podporovat sekundární zpracování dřeva
 - C31.2 Využívat odpady s obsahem dřeva k dalšímu surovinovému zpracování

V. Opatření k realizaci surovinové politiky

O11. 11 Omezení zákonných povinností vlastníků lesů na nezbytné minimum zajišťující trvale udržitelné obhospodařování lesů, včetně jejich adaptace na změnu klimatu (Gestor: MZe)

O11. 12 Rozvoj stávajících finančních podpor směřujících do lesního hospodářství, zalesňování méně bonitních zemědělských půd, agrolesnictví a plantáží rychle rostoucích dřevin a posílení jejich zdrojů zejména s ohledem na programové prohlášení vlády, týkající se využití zisků ze státních lesů (Gestor: MZe; MF)

O12. 11 Rozvoj monitoringu a preventivních opatření vůči riziku lesních požárů, kalamitních stavů a škod způsobených zvěří (Gestor: MZe)

O21. 11 Úprava příslušných norem ČSN 73 řady 08, popřípadě normy ČSN 73 0540 ve prospěch vyššího využívání dřeva ve stavebnictví (Gestor: MPO; MV – GŘ HZS; Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví)

O21. 21 Analýza možností a na jejím základě zohlednění zvýšení podílu využívání dřeva ve veřejných zakázkách v rámci přípravy Akčního plánu udržitelného nakupování a minimálních standardů odpovědného veřejného zadávání pro stavební práce jako implementačního opatření Národní strategie veřejného zadávání (Gestor: MMR a MZe, ve spolupráci s MŽP a MPO).

O21. 22 Dosažení minimální míry využití 20 % podílu dřeva nebo jiných obnovitelných materiálů ve stavebních zakázkách na budovy a jejich rekonstrukce zadávaných MZe a jeho resortními organizacemi, zavedení příkladu dobré praxe a jejího širšího doporučení pro státní správu a odbornou veřejnost (Gestor: MZe)

O21. 31 Při příští novelizaci daňových předpisů zvážíme daňové zvýhodnění dřevostaveb (např. prostřednictvím zákona o dani z nemovitých věcí) (Gestor: MF)

O21. 32 V rámci kritérií pro podporu novostaveb z dotačních programů MŽP zvýhodnit podporu energeticky pasivních dřevostaveb (Gestor: MŽP)

O21. 41 Aktivní zapojení do evropské platformy pro dřevařskou politiku woodPoP (Gestor: MZe a MPO)

O22. 11 Podpora propagace dřeva prostřednictvím realizace osvětových akcí, výstav, konferencí a vydaných publikací (Gestor: MZe oslovující v rámci funkčních úkolů nebo veřejných zakázek zainteresované organizace)

O22. 12 Zajištění komunikace s veřejností prostřednictvím sociálních sítí, přednášek ve školách apod. (Gestor: Stálá pracovní skupina pro surovinovou politiku při Radě vlády pro energetickou a surovinovou strategii ČR)

O23. 11 Periodické vyhodnocování vývoje dostupnosti dřeva na podkladě Národní inventarizace lesů jako podkladu pro strategická, investiční a další rozhodování (Gestor: ÚHÚL)

O23. 21 Zajištění četnějšího vyhlášení výzev pro projekty v rámci grantových agentur ve prospěch většího využívání dřeva ve stavebnictví a nových technologií ve využívání dřeva (Gestor: GAČR, TAČR, NAZV, Grantová služba LČR)

O23. 31 Zpracování jednotné metodiky pro výpočet uhlíkové stopy budov z různých materiálů v rámci celého životního cyklu (Gestor: MŽP)

O31. 11 Adjustace stávající podpory k rozvoji nových nebo restrukturalizaci stávajících provozů ve vybraných segmentech dřevozpracovatelského průmyslu (Gestor: MPO a MZe)

O31. 21 Účinné prosazování materiálové recyklace odpadů obsahující dřevo, stanovením indikativních cílů pro materiálové využití odpadů obsahujících dřevo v rámci aktualizací Plánů odpadového hospodářství (Gestor: MŽP).

VI. Závěr

Surovinová politika pro dřevo je předkládána na základě Programového prohlášení Vlády. Realizace schváleného dokumentu je na základě příslušného usnesení Vlády společným úkolem Ministerstva zemědělství (MZe), Ministerstva obchodu a průmyslu (MPO) a Ministerstva životního prostředí (MŽP) ve spolupráci s dalšími členy Stálé pracovní skupiny pro Surovinovou politiku pro dřevo při Radě vlády pro energetickou a surovinovou politiku ČR (dále jen Stálá pracovní skupina). Její činnost vyplývá z jednacího řádu schváleného dne 4. srpna 2022 a předsedá jí vrchní ředitel Sekce lesního hospodářství MZe, místopředsedou je vrchní ředitel Sekce hospodářství MPO. Dalšími členy Stálé pracovní skupiny jsou zástupci Ministerstva životního prostředí, státních i nestátních vlastníků lesů, akademické obce, dřevozpracujících podniků a lesnických a dřevařských profesních svazů a nevládních organizací. Stálá pracovní skupina bude monitorovat, vyhodnocovat a navrhopvat Vládě ČR konkrétní opatření vyplývající z tohoto dokumentu – Surovinová politika pro dřevo. Stálá pracovní skupina se bude scházet ad hoc, nejméně však v půlročních intervalech.